

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.224/2017/7. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Székely Gábor Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Székely Gábor ügyvéd, cím) által képviselt felperes neve (cím) felperesnek - a dr. ... jogtanácsos által képviselt I.rendű alperes neve (cím) I. rendű, a személyesen eljáró II.rendű alperes neve II. rendű és III.rendű alperes neve III. rendű (mindketten: cím) alperes ellen szerződés részleges érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Nyíregyházi Törvényszék 12.P.20.813/2016/11. sorszámu ítélete ellen a felperes által 12. sorszámu alatt előterjesztett és 14. sorszámu alatt megindokolt fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és megállapítja, hogy a felek között 2008. július 22. napján létrejött kölcsönszerződés 9.4. pontjában foglalt azon kikötés, hogy „a bank saját kimutatása alapján jogosult az adós esedékes tartozását közjegyzői tanúsítványba foglaltatni. E ténytanúsítvány az adós terhére fennálló kölcsön és járuléktartozás közokirati tanúsítása, amelynek alapján a bank a tartozás behajtását kezdeményezheti” érvénytelen. A felperes által megtérítendő kereseti illeték összegét 24 000 (Huszonnégyezer) forintba szállítja, és kötelezi az I. rendű alperest, hogy külön felhívásra térítsen meg az államnak 12 000 (Tizenkettőezer) forint kereseti illetéket. Egyebekben az elsőfokú ítéletet helyben hagyja.

Kötelezi a felperest 32 000 (Harminckétezer), az I. rendű alperest 16 000 (Tizenhatezer) forint fellebbezési illeték megtérítésére az állam javára, külön felhívásra. A fellebbezési költségeiket a felek maguk viselik

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A felperes, a II-III. rendű alperes részéről egyrészt, az I. rendű alperes jogelődje részéről másrészt 2008. július 22-én 4892/2008. ügyszámon felhasználási célhoz nem kötött forint bankszámlára folyósított CHF kölcsönről rendelkezésre tartással és türelmi idővel elnevezéssel szerződés jött létre, amelynek értelmében az I. rendű alperes 137 862 CHF összegű kölcsönkeretet tart az adósok rendelkezésére, amelynek terhére legfeljebb 18 100 000 forint összegű kölcsönt nyújt. A kölcsönszerződés általános és különös részből tevődik össze, annak valamennyi oldalát a felek aláírásukkal, illetőleg kézjegyükkel látták el. A kölcsön biztosítására a felek jelzálogszerződést kötöttek a felperes és a II-III. rendű alperes közös tulajdonát képező Ny. **31** helyrajzi számú

ingatlanra. Az adósok ugyanazon a napon közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatot tettek, amelyben a magánokiratba foglalt kölcsönszerződést egyoldalú kötelezettségvállalásként megerősítették.

A szerződések sérelmezett rendelkezései a következők:

A zálogszerződés 1.6. pontja a bank zálogjogával abban az esetben él, ha az alapszerződésben az adós esedékes fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, továbbá érintett ingatlan vonatkozásában harmadik személy bármely tartozás fejében végrehajtást indít, illetve a zálogtárgy értékcsökkenésére tekintettel a zálogkötelezett (illetve az adós) pótlólagos biztosítéknyújtási kötelezettségének nem tesz eleget és bank a jelen szerződés alapjául szolgáló megállapodást azonnali hatállyal felmondja.

2.4. pont: A zálogtárgy elpusztulásának, illetőleg értékcsökkenésének pótlására szolgáló biztosítási összeg, kártérítési vagy más érték a zálogtárgy helyébe lép, illetőleg a zálogfedezet kiegészítésére szolgál, azt a bank jogosult a tartozás esedékessége előtt is - saját választása szerint - a zálogkötelezett külön rendelkezése nélkül a tartozás törlesztésére fordítani vagy a hozzá befolyt biztosítási összeget óvadékként kezelni.

A kölcsönszerződés 9.4. pont: A felek megállapodnak abban, hogy az adósnak a mindenkor fennálló esedékes tartozása, illetve annak összecsúszása tekintetében a bank nyilvántartása, kimutatása az irányadó. A bank saját kimutatása alapján jogosult az adós esedékes tartozását közjegyzői tanúsítványba foglaltatni. E ténytanúsítvány az adós terhére fennálló kölcsön és járadéktartozás közokirati tanúsítása, amelynek alapján a bank a tartozás behajtását kezdeményezheti.

A felperes módosított keresetében a szerződések idézett pontjainak tisztességtelenségét, semmisségét kérték megállapítani. További keresetként kérték megállapítani, hogy a kölcsönszerződés az 1991. évi XLI. törvény 23/C. § (1) bekezdés c) pontja értelmében nem látható el végrehajtási záradékkal, mivel az nem tartalmazza a kötelezettség mennyiségét (összegét).

A keresetét a zálogszerződés tekintetében arra alapította, hogy az idézett kikötések egyoldalú hatalmassággal ruházzák fel az I. rendű felperest, amely jogosult eldönteni, hogy mikor tekinti értékcsökkenetnek a zálogtárgyat, hogyan hívja fel az adóst az értékcsökkenés pótlására. A kölcsönszerződés vitatott rendelkezése pedig a fogyasztó hátrányára fordítja meg a bizonyítási terhet. E kikötések tisztességtelenek.

A közjegyző előtt írásba foglalt egyoldalú tartozáselismerő okirat egyrészt nem tekinthető közokiratnak, mert a Ktv. 131. § (1) bekezdésébe ütközik, továbbá megszegte a 12. §-ban, valamint a 120-129. §-ban foglaltakat. Emellett a kölcsönszerződés a Vht. 23/C. § (1) bekezdés c) pontjába ütközik, mert a közjegyzői okirat csak akkor látható el végrehajtási záradékkal, ha az tartalmazza a kötelezettség tárgyát, mennyiségét, összegét és jogcímét.

Az I. rendű alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. Idézte az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 251. § (1) bekezdését, 261. § (2) bekezdését, amelyekkel a szerződés 1.6. pontja lényegében megegyezik. Ugyanez vonatkozik a zálogszerződés 2.4. pontjára is a Ptk. 260. § (2) bekezdésével egybevetve.

Nem tartotta tisztességtelen szerződési kikötésnek a kölcsönszerződés 9.4. pontjában foglaltakat sem, mert nem ütközik a 18/1999. (II.5.) Kormányrendelet 1. § a) és b) pontjaiba és a 2. § f) pontjába. A támadott kikötés nem jogosítja fel az I. rendű alperest egyoldalú szerződésértelmezésre,

az ugyanis nem a szerződés értelmezésének körébe tartozik, hogy az I. rendű alperes kimutatása a fennálló tartozás összege tekintetében irányadó. Ez a pont arra vonatkozik, hogy az I. rendű alperes a nyilvántartása alapján jogosult meghatározni a már teljesített kifizetések, illetve még fennálló tartozás összegét, arra azonban nem jogosít, hogy a teljesítés szerződésszerű voltáról döntsön. Mivel az adósok fizetési kötelezettségüknek úgy tesznek eleget, hogy azzal a pénzintézet a felperes nála vezetett bankszámláját megterheli, ezért annak bizonyítására, hogy mikor, milyen módon, milyen összeget teljesített és az megfelel-e az alperesi közlésnek, nem jelent olyan nehézséget a fogyasztó felperes számára, amelyre tekintettel ez a szerződési feltétel tisztességtelen lenne.

Alaptalan a Ktv. 121. §-ának megsértésére hivatkozás is. E jogszabályi rendelkezést olyan nyilatkozat esetén kell alkalmazni, amelyből a közjegyző számára egyértelműen kitűnik, hogy a nyilatkozat már megtételekor aggályos, jogvita keletkezését okozhatja. A jelen esetben azonban az adósok egyoldalú kötelezettségvállalása ilyennek nem tekinthető. Annak eldöntése pedig, hogy a közokirat végrehajtási záradékkal ellátható-e, külön nemperes eljárásban vizsgálható kérdés, erre nézve megállapítási kereset nem indítható.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amely gyakorlatilag megegyezik módosított keresetével.

Az I. rendű alperes kérte az elsőfokú ítélet helybenhagyását.

A fellebbezést az ítélőtábla a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és azt részben alaposnak találta.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és döntésével valamint indokaival az ítélőtábla nagyjából egyetért.

A Ptk. 260. § (2) bekezdése értelmében a zálogtárgy elpusztulása vagy értékcsökkenése esetén a biztosíték adására kötelezettől megfelelő új zálogtárgyat vagy az értékcsökkenésnek megfelelő további fedezetet követelhet a jogosult. A 261. § (2) bekezdése szerint, ha a zálogtárgy állagának romlása a követelés kielégítését veszélyezteti, a jogosult kérheti a zálogtárgy helyreállítását vagy a veszélyeztetés mértékének megfelelő biztosíték adását. Ha a kötelezett a jogosult felhívásának megfelelő határidőn belül nem tesz eleget, a jogosult kielégítési jogát gyakorolhatja. A 209. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy nem minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg vagy jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg.

A zálogszerződés sérelmezett kikötései megfelelnek a Ptk. korabeli rendelkezéseinek. A jogviszony természetéből fakadóan nem határozható meg előre a zálogtárgy értékének jövőbeni alakulása, így az sem, ha az már nem lesz elegendő a követelés biztosítására. Ha a kifogásolt kikötés érvénytelen volna és emiatt a felek jogviszonyában nem volna alkalmazható, helyette a Ptk. dispozitív rendelkezést kellene alkalmazni, amelyek azonosak a szerződés kikötéseivel.

Nem tisztességtelen a zálogszerződés 2.4. pontjában foglaltak sem. A jelzálogjog tárgyának elpusztulása, értékcsökkenése esetére szolgáló biztosítási összeg, illetőleg kártérítés a jelzálogjog tárgya nem lehet. A fedezet elégtelensége pedig nem felel meg a hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások prudens működésével kapcsolatos jogszabályi követelményeknek. Az 1996. évi CXII. törvény 70. §-a megköveteli, hogy a hitelintézet úgy köteles a rábízott idegen és saját forrásokkal

gazdálkodni, hogy folyamatosan fenntartsa azonnali fizetőképességét (likviditását) és mindenkor fizetőképességét (szolvenciáját). A hitelintézet nem csupán a kihelyezésről történő döntés előtt köteles meggyőződni a szükséges fedezetek, illetve biztosítékok meglétéről, valós értékéről és érvényesíthetőségéről, hanem a (4) bekezdés szerint a kockázatvállalást tartalmazó szerződés egész tartama alatt. Ha tehát a hitelintézet a tartozás összegét a fedezet értékéhez igazítja, jogszabályi kötelezettségének tesz eleget.

A 2/2012. (XII.10.) PK vélemény adott perben nem vehető figyelembe, minthogy az az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeiről rendelkezik, a perbeli esetben azonban erről nincs szó. Az 2014. évi XXXVIII. törvény 4. §-a szerint pedig az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában vélelmezni kell, hogy e kikötés tisztességtelen, és ennek a jogkövetkezményeit a 2014. évi XL. törvény alapján kellett levonni.

Részben alapos a felperes fellebbezése a kölcsönszerződés 9.4. pontját illetően. A felperes abban téved, hogy a kölcsönszerződés e pontja általános szerződési feltételként vált a fogyasztói szerződés részévé, arra hivatkozva, hogy a kölcsönszerződés tartalmáról az I. rendű alperessel nem egyeztetett, közreműködése nélkül előre meghatározott szerződéssel dolgozott, és nem adott át szerződéstervezetet. Ezért a kölcsönszerződés rendelkezéseit külön-külön egyedileg nem volt módjában megtárgyalni az I. rendű alperessel. Általános szerződési feltételnek az a szerződési feltétel minősül, amelyet az egyik fél több szerződés megkötése céljából egyoldalúan a másik fél közreműködése nélkül előre meghatároz, és amelyet a felek egyedileg nem tárgyaltak meg [Ptk. 205/A. § (1) bekezdés]. A vitatott kikötés azonban a felek egyedi szerződésének a része, és a szerződés elolvasása, megismerése, a nem érthető kikötés tisztázása a szerződést kötő fél kockázati körébe tartozik. „Egy kölcsönvevőtől minimálisan elvárható ugyanis, hogy a szerződést alaposan áttanulmányozza és szükség esetén az egyes, általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen. Ennek elmulasztása a Ptk. 4. § (4) bekezdése alapján a kölcsönvevő terhére esik” (6/2013. PJE).

Csupán megjegyzi az ítéletábra, hogy a kölcsönszerződés rendelkezéseinek egyedi megtárgyalása kizárná a tisztességtelenség vizsgálatát [Ptk. 209. § (1) bekezdés].

Alapos azonban a felperes hivatkozása a 18/1999. (II.5.) Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésének j) pontjára. A Kormányrendelet a 93/13/EGK irányelv átültetése során meghatározta azokat a körülményeket, amelyek fennállta esetén a szerződéses kikötés minden további vizsgálat nélkül tisztességtelennek és ezért semmisnek tekintendő.

A Pp. 164. § (1) bekezdésébe foglalt bizonyítási teher abból következik, hogy a polgári perben a feleket állítási és bizonyítási kötelezettség terheli. Az igényt érvényesítő hitelintézetnek kell tehát bizonyítania azt, hogy a vele szerződő fél a szerződést megszegte, és ugyancsak kötelessége bizonyítani, hogy ennek következtében milyen összegű követelése áll fenn. A másik felet ezzel szemben megilleti a vitatás és az ellenbizonyítás joga, hogy a hitelintézet állításával és bizonyítékaival szemben a szerződést nem szegte meg, vagy tartozása nem a megjelölt összegű. A kölcsön-szerződés 9.4. pontjának az a kikötése, amely szerint a felek az esedékes tartozás és annakösszezszerűsége tekintetében a bank nyilvántartását, kimutatását irányadónak tekintik, a bizonyítási terhet nem fordítja meg. A felek valamely bizonyítéknak a szerződésükben kiemelt jelentőséget tulajdoníthatnak, amely adott esetben összhangban van a szerződés nyilvántartása, a vele szerződő fél tájékoztatása jogszabályi kötelezettsége a hitelintézetnek (Hpt. 206. §). Ettől

azonban a bizonyíték szolgáltatási kötelezettség az I. rendű alperes oldalán van, a felperes pedig azt vitathatja és ellenbizonyítékot szolgáltatathat.

A bizonyítási teher megfordítását jelenti azonban az a kikötés, amely alapján a bank saját kimutatása alapján jogosult az adós esedékes tartozását közjegyzői ténytanúsítványba foglaltatni, amelynek alapján a bank a tartozás végrehajtását kezdeményezheti. A Pp. 195. § (1) bekezdése szerinti közokirat ugyanis végrehajtási záradékkal látható el anélkül, hogy az adós azt vitathatná vagy ellenbizonyítással szolgálhatna. Védekezését kizárólag végrehajtás megszüntetési perben érvényesítheti, amelyben a bizonyítási teher az adós oldalán van, ezért az ítélet a bírói gyakorlattal is alátámasztott (például BDT2015. 3420.) tisztességtelennek tartott szerződési kikötés semmisségét megállapította, és ennyiben az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta. Minthogy jelen esetben a kikötés alkalmazására nem került sor, az ítélet a megállapította a feltétel érvénytelenségét, amelynek általános következménye, hogy az ilyen feltételre nem lehet jogot alapítani, a felek által célzott joghatások nem érhetők el [1/2010. (VI.28.) PK vélemény 1. pont]. A 93/13/EGK irányelv 6. cikkének megfelelően a tisztességtelen szerződési feltétel nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra nézve, az mintegy „kiesik” a szerződésből és úgy kell tekinteni, mintha az a szerződésben nem is szerepelne.

Téves a felperes hivatkozása az 1991. évi XLI. törvény 131. § (1) bekezdésére. A felek közötti szerződések nem közokiratban, hanem teljes bizonyító erejű magánokirat formában készültek, közokiratot a közjegyző az adósok tartozáselismerő nyilatkozatáról készíthet, ezért a szerződések tisztességtelenségére vonatkozó szabályok az okiratra nem alkalmazhatók. A közjegyzőnek az ügyfél saját nyilatkozatának „tisztességtelenségét” nem kell észlelnie. Alaptalan a végrehajtási záradékkal kapcsolatos okfejtés is. A fellebbezésben állítottakkal szemben a kölcsönszerződés (valójában a tartozáselismerés) tartalmazza a kölcsönadott pénzösszeget, annak legfelsőbb határát. A Kúria 1/2016. PJE határozata értelmében a deviza alapú fogyasztási és lakossági kölcsönszerződés abban az esetben is megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja által előírt követelménynek, ha az írásba foglalt szerződés a kölcsön összegét forintban (lerovó pénznem) határozza meg, feltéve, hogy az így meghatározott kölcsönösszeg devizában (kirovó pénznem) kifejezett egyenértéke pontosan kiszámítható az átszámítás szerződésben rögzített későbbi időpontjában, ennek hiányában a folyósításkor, az akkor irányadó árfolyam figyelembevételével. A felek szerződése e kritériumnak megfelel.

A további érvekkel szemben pedig arra mutat rá ismételt az ítélet a bíróság, hogy adott esetben nem a szerződés végrehajtási záradékkal történő ellátására kerülhet sor.

A fent kifejtettek alapján az ítélet a bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

A fellebbezés részbeni alaposága miatt az ítélet a bíróság a felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt kereseti illeték megfizetésére pervesztességük arányában kötelezte a feleket, ugyanakkor megállapította, hogy a Pp 81. § alapján az elsőfokú ítéletben megállapított perköltség így sem eltűnt.

A fellebbezési illeték megfizetésére ugyancsak pervesztességük arányában kötelezte a feleket, és úgy határozott, hogy fellebbezési költségeiket a felek maguk viselik.

Debrecen, 2017. július 4.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, előadó bíró, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. bíró, Dr. Kocsis Ottilia s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -